

EXTRAPHILOLOGICAL CRITERIA IN ETIMOLOGICAL REVIEW

LAURENȚIU NISTORESCU

Cuvinte-cheie: *dava*, *așezare*, *toponomastică*, *geto-daci*, *daco-romani*

Criterii extrafilologice în analiza etimologică.

Observații pe marginea formantului toponomastic *dava*

În mai multe intervenții, publicate cu precădere de revista „Philologica Banatica”¹, am atras atenția că, spre deosebire de reconstituirile „de metodă hasdeiană”, fatalmente probabilistice, ale vocabularului de substrat geto-dacic care s-a conservat în limba română (în trunchiul său comun, străromânesc și/sau protoromân sau în dialectele sale moderne), fondul scris de termeni care ne-a parvenit din antichitate, cu tot cu „certificatul de autenticitate” al apartenenței la limba locuitorilor preromani ai Daciei, este de cel puțin trei ori mai extins, depășind semnificativ valoarea de 500 de termeni. Faptul că mai bine de patru cincimi din acest fond este constituit din termeni proprii (în special toponime și antroponime) nu diminuează cu nimic valoarea probatorie a materialului de analizat, dar impune, firească, o adaptare a metodologiei – precum și a așteptărilor cercetătorului – la caracteristica specifică oricărui termen propriu de a-și dilua conținutul semantic până la completa sa transformare într-un „cod-etichetă”.

¹ Nistorescu 2010-a, pg. 11-19 ș.a.

Approape două zecimi din fondul scris de cuvinte geto-dacice de care dispunem² reprezintă denumiri de localități cu statut suprarural, mai mult de jumătate dintre acestea fiind formate cu prea bine cunoscutul sufix *dava*. Fapt deosebit de semnificativ pentru procesul de sinteză culturală (implicit și lingvistică) daco-romană, utilizarea acestui termen are – subliniem, chiar și numai din perspectiva documentelor scrise – o longevitate multiseculară. Deși termenul *dava*³ pare a se fi aflat în uz încă din secolul IV î.Hr. (dacă ar fi să judecăm după faptul că centrul urban de la Sboryanovo⁴ a fost identificat, probabilistic ce-i drept, cu Dausdava), cel mai vechi document scris care-l consemnează în formulă înseriată⁵, altminteri de mare notorietate istoriografică, datează din secolul I d.Hr.: este vorba de „Geografia” lui Ptolemeu, care consemnează, în secțiunea consacrată Daciei și Moesiei⁶, următoarele localități formate cu acest

² Reamintim că o centralizare de referință (în metodă critică și cu tendința de exhaustivitate) a termenilor de limbă geto-dacică menționați în scris în antichitate nu a fost încă realizată.

³ Vom trata în mod indistinct variantele *dava*, *deva*, *dova*, deși nu excludem întru totul posibilitatea ca acestea să aibă anumite semnificații (spre exemplu, ca indicație de gen).

⁴ Situată în teritoriul getic sud-dunărean, în nord-estul Bulgariei, așezarea eminentamente urbană de la Sboryanovo a fost edificată la începutul secolului IV î.Hr., dezvoltându-se, de-a lungul celor peste trei generații în care a supraviețuit (înainte de a fi abandonată cel mai probabil ca efect al unui seism și a neputinței de a o reconstrui în condițiile invaziei celtice), până la dimensiunea a circa 20.000 de locuitori – vezi Stoyanov 2003. Localizarea aici a reședinței lui Dromichetes, așa cum propun arheologii bulgari, este însă discutabilă, fie și numai dacă avem în vedere contextul general al conflictului acestuia cu Lisimach, care avea în vedere tocmai recuperarea teritoriilor sud-dunărene ale Geției.

⁵ Atestări scrise, individuale, ale termenului *dava* există încă din secolul anterior, precum celebra inscripție de la Dionysopolis în onoarea lui Acornion (care amintește de Argedabon/Argedava – mai probabil o Sargedava sau o Zargedava, potrivit unor mai detaliate analize a textului epigraf), ori mențiunea de la Titus Livius, privitoare la existența unei Desudaba/Desudava în Maedica (Titus Livius 44, 26, 7).

⁶ Ptolemeu, 3,8, 3,9 și 3,10.

determinant: Docidava, Arcobadava⁷, Patridava, Carsidava, Petrodava, Sandava, Utidava, Marcodava, Ziridava, Singidava, Komidava, Ramidava, Zusidava, Polondava⁸, Argidava, Netindava, Sucidava (două localități omonime), Dausdava, Zargidava, Tamasidava și Piroboridava – respectiv, pentru teritorii din afara Daciei propriu-zise (dar din arealul locuit de – sau și de – geto-daco-moesi), Clepidava⁹ și Thermidava¹⁰. Ptolemeu își scrie lucrarea la cumpăna dintre secolele I și II î.Hr.¹¹, când realitățile de geografie umană din Dacia preromană erau încă palpabile, în vreme ce următorul document major care consemnează suita de dave dacice, Tabula Peutingeriana¹², datează de la jumătatea secolului III d.Hr. Potrivit itinerariului militar imperial, ulterior anului 330, al construirii noii capitale Constantinopol, explicit menționată pe hartă cu statutul de reședință împărătească, în Dacia (deopotrivă la nordul și la sudul Dunării) continuau să existe, ca așezări de tip protourban sau eminentamente urban, cel puțin următoarele dave: Acidava, Argidava, Buridava, Capidava, Pelendava, Rusidava și Sacidava (în două locații distincte). La acestea se adaugă, din inscripții de epocă romană anterioare sau ulterioare împăratului Aurelian, ori din surse mult mai târzii, precum Victor Aurelius, Procopius, Iordanes sau chiar împăratul Iustinian (prin cunoscutele sale Novele de la jumătatea secolului VI), davele Aiadava, Aedava, Bregedava, Buricodava, Buteridava, Cuimedava, Cumuedeva, Danedeva, Desudava, Giri-

⁷ În cele mai multe transcrieri ale operei ptolemeice apare sub forma Arcobadara, dar majoritatea cercetătorilor români care i-au acordat atenție – printre ei numărându-se și Vasile Pârvan – opinează că este vorba de o erorare de transcriere.

⁸ Aceeași observație ca la nota anterioară – forma generală a transcrierilor este Polonda.

⁹ Ptolemeu 3,5.

¹⁰ Ptolemeu 2,16.

¹¹ Consemnarea, la nordul Dunării, a unor așezări cu denumiri latine (sau latinizate), precum Praetoria Augusta, pledează pentru a datare ulterioară cuceririi Daciei de către Traian, dar consemnarea în componența Daciei a unor comunități care n-au făcut niciodată parte din Imperiu (precum costobocii, anarții sau teuriscii) constituie un argument pentru ipoteza că Ptolemeu a reflectat cu precădere situația de dinainte de căderea Sarmizegetusei.

¹² Utilizăm aici transcrierea realizată de Sorin Olteanu – Soldtm.

dava, Gildava, Itadeva, Murideva, Perburidava, Pulpudeva, Recideva¹³, Scaidava, Zicideva și Zisnudeva.

Primul aspect care merită să ne atragă atenția, în baza parcurgerii acestui vast material documentar, este faptul că termenul *dava* are o utilizare neîntreruptă de peste un mileniu – și nu orice fel de mileniu, ci unul marcat, la Dunărea de Jos, de cel puțin două ample restructurări socio-culturale: cea generată de procesul integrării lumii traco-geto-dacice în Imperiul Roman¹⁴ și, respectiv, cea generată de criza structurală pe care a cunoscut-o imperiul în cauză și de consecințele de durată ale acesteia – în particular, de sinteza creștină și de reorganizarea arhitecturii imperial-statale, reflectată, la noi, prin reșezarea limesului dunărean și fenomenul așa-numitei „statalități tardeno-dacice”. Atragem atenția că impresionanta longevitate a utilizării acestei vocabule nu poate fi asociată în mod univoc cu conservarea conținutului semantic purtat de termenul *dava* în interiorul idiomului de origine, prezumat geto-dacic. Este bine știut faptul că, odată intrat în sfera toponomasticii, un cuvânt își pierde treptat semnificația inițială, ajungând în final să fie tratat de vorbitorii arealului socio-cultural respectiv aproape exclusiv ca un cod-etichetă¹⁵. Chiar așa stând lucrurile, nu putem trece ușor peste faptul că, în pofida intensului proces de latinizare de care a avut parte arealul Daciei Magna (respectiv, întregul bazin dunărean) în perioada secolelor I-VI, precum și a amplitudinii mecanismelor corolare de provincializare și/sau barbarizare cultural-lingvistică¹⁶ care au particularizat acest proces, terminologia oficială a conservat vocabula *dava* pe

¹³ Subscriem la opinia, larg împărtășită, că Recideva reprezintă o formă coruptă a toponimului Arcidava.

¹⁴ Atragem atenția că acest proces s-a desfășurat pe parcursul a aproape cinci generații, el debutând cu intervenția directă la nord de Balcani a Romei (prin campania condusă de Licinius Crassus în anii 29-28 î.Hr.) și încheindu-se în anul 106 d.Hr., cu căderea Sarmizegetusei Regia.

¹⁵ În condițiile în care limba dominantă din arealul toponomastic în cauză se schimbă printr-un mecanism sau altul (și aceasta este, până la urmă, situația generată de latinizarea Daciei), fenomenul de desemantizare cunoaște o semnificativă accelerare.

¹⁶ Includem în rândul acestor mecanisme și ceea ce am putea numi „resurecția substratului preroman”.

durata a mai bine de jumătate de mileniu. Altfel spus, păstrarea cuvântului în discuție în terminologia primei jumătăți a eronat numitului „mileniu întunecat” nu poate fi, sub nici un pretext, disociată de manifestările de continuitate etno-politică și instituțională. Opinăm că în speța *dava* avem de-a face chiar cu mai mult de-atât. Faptul că termenul se regăsește și în toponimia protoromânească, fiind de asemenea atestat în scris începând cu epoca „anului o mie” – și avem în vedere aici toponime folosite până în contemporaneitate, precum Deva¹⁷, Plovdiv¹⁸, respectiv, Moldova¹⁹, cel din urmă aflat simultan în uz în regiuni diferite ale teritoriului de sinteză daco-românească –

¹⁷ Cea mai veche atestare documentară cunoscută datează din anul 1269, cu referire la un *Castro Dewa*. Conexiunea toponomastică cu străvechiul cuvânt dacic este acceptată în prezent drept cea mai importantă ipoteză etimologică, cu atât mai mult cu cât așezarea se află în arealul celor două capitale ale Daciei preromane și, respectiv, romane. De-a lungul timpului au mai fost emise și alte ipoteze (cu trimitere la un termen sud-slavic, respectiv, la denumirea antică a actualului oraș britanic Colchester, numit în epoca romană *Deva Victrix*), dar trebuie observat că nici una din aceste prezumții nu poate exclude etimonul dacic – în primul caz (invocat în 1969 de Octavian Floca), pentru că termenul sud-slavic este tributary celui de substratul preroman/tracic, iar în al doilea, pentru că orașul brito-roman *Deva Victrix* nu poate fi disociat de rolul (altminteri foarte bine documentat) jucat la întemeierea sa de trupele participante la cucerirea Daciei – în particular Legiunea II Adiutrix – și de numeroșii recruți originari din Dacia care au fost aduși în zonă chiar în perioada întemeierii.

¹⁸ Velkov 1988, care invocă în același sens și toponimul Devin Grad, prezumtiva Zikideva, din zona getică. Opinia este larg răspândită printre filologii bulgari, care atrag atenția inclusiv asupra faptului că toponimul modern nu-l continuă pe cel greco-latin (Filipopolis), ci pe cel anterior, tracic (Pulpudeva).

¹⁹ Amintim că cea mai veche atestare a toponimului Moldova, datând din 1334, are în vedere tocmai o așezare urbană: *Civitas Moldaviae*, prima capitală a viitorului principat/voievodat, Baia, ceea ce ne obligă să acceptăm că toponimul se afla în uz încă de dinainte de sfârșitul secolului XIII, de când este probată existența acestei așezări. Ni se pare deosebit de semnificativ faptul că răspândirea toponimului în alte regiuni ale țării și în vecinătatea apropiată s-a aplicat exclusiv așezărilor cu funcții administrative – orașul-port Moldova de pe Dunărea bănățeană, târgul Moldovenești de Cluj, satul răzeșesc Moldoveni de Neamț (a cărui întemeiere nu poate fi pusă pe seama colonizării de... moldoveni în Moldova!), centrul protourban Moldova în Boemia ș.a.m.d. – în vreme ce atribuirea sa unor râuri (din Bucovina și din Moravia), respectiv, unei formațiuni politice are caracter de excepție.

sugerează că vorbitorii limbii române aveau încă acces, la începutul mileniului II, cel puțin la o parte a încărcăturii semantice originale: în toate cazurile în care acest element toponimic continuă să fie folosit până în zilele noastre, avem de-a face cu așezări (respectiv, cu organizații politice derivate) de polarizare a unei anumite periferii – o „davă de mal/de mărginime”²⁰.

Ajungem astfel la problema înțelesului pe care-l va fi putut avea acest termen în idiomul original, geto-dacic sau substratul precursor acestuia. Accepțiunea curentă atașată vocabulei *dava*, cu precădere în lucrările de istorie și istoriografie și marginal în abordările filologice (întrucât marginală este, până în prezent, și atenția care este acordată termenului în acest registru), este „cetate, oraș”. Utilizarea aparent exclusivă a termenului *dat*, în atestările antice, ca sufix în denumirile unor localități prezumate a avea un statut suprarural a constituit un argument important în favoarea unei atari lecturi, însă faptul că numărul așezărilor urbane și protourbane din spațiul geto-dacic și apoi geto-daco-roman nu apelează la sufixul *dava*²¹ este de natură să arunce o umbră de îndoială asupra acestei interpretări²². Rezerve față

²⁰ Întrucât nu acesta este obiectivul prezentei intervenții, ne vom rezerva dreptul de a detalia problematica prezenței termenului *dava* în toponimia daco-română curentă într-un alt context. Reținem, deocamdată, și posibilitatea ca frecvența în toponimia românească (dar și sud-slavă) a unor teme precum *-da* (Turda, Arcuda etc. – cum sugerează Sorin Olteanu), sau *-ova* (Cladova, Carașova, Sadova, Craiova, Prahova, Rasova etc.), *-ava* (Suceava, Coșava etc.) să reflecte conservarea vocabulei *dava* în idiomurile moderne ale regiunii, dar – în absența unor elemente de analiză care să elimine riscul formalismului etimologic – optăm să nu subscriem la aceste opinii.

²¹ Numeroase localități de rang urban sau protourban din Dacia preromană (precum Helis, Genucla, Sarmizegetusa, Napoca, Apulon, Dinogetia, Pinum, Drobeta, Sornum ș.a., foarte multe dintre ele prelungindu-și existența în epoca romană) poartă denumiri în care formantul *dava* nu este prezent nici în contemporaneitatea geto-dacică, nici după ce toponimia dobândește caracter convenționalist, prin preluarea sa în nomenclatorul roman.

²² Nici măcar citatul din Hesychius (care definește davele drept „orașe la traci – *poleis oupo Thraken*” – a se vedea Detschew TSR 272 și Russu LTD 101), în temeiul căruia Sorin Olteanu subscrie la lectura *dava* = cetate, oraș, nu are decât o relevanță limitată, întrucât el reflectă percepția unor vorbitori exteriori limbii geto-dacice, pentru care sensul convențional, de cod toponimic, prevala în fața înțelesului original.

de această lectură introduc și contextele unor toponime analizate – așa cum este cazul așezării Buteridava, atestată în epoca romană în teritoriul histrian, care nu a depășit niciodată statutul de *vicus* și nu a beneficiat de un sistem propriu de fortificare²³. Fără a abandona această pistă interpretativă, considerăm că trebuie să acordăm atenție și altor posibilități, poate cea mai consistentă dintre ele fiind sugerată de Sorin Olteanu, care constată utilizarea termenului *dava* (sau a variantelor sale), tot cu valoarea de sufix, într-o deloc neglijabilă suită de atribute teonimice: Bataldeova²⁴, Keiladeva²⁵ și alte câteva²⁶, parte dintre cele din urmă fiind – este necesar să precizăm – reconstituite doar probabilistic. Relativ la această serie de atestări, ne atrage atenția faptul (semnalat, de altfel, și de Sorin Olteanu) că ele sunt asociate doar unui număr limitat de divinități: un *Theos* nenumit, Asklepios²⁷ și mai ales Apollo, divinitate puternic legată de complexul cultural-religios²⁸ și chiar de simbolistica identitar-politică a spațiului traco-geto-dac²⁹. Trimiterea la o semnificație din clasa „sacru, divin” nu ar fi deloc surprinzătoare – în primul rând, pentru că determinanții semantici din această clasă au fost dintotdeauna (și sunt și în prezent) cei mai frecvent folosiți în topono-

²³ Preda 1994, pg. 230.

²⁴ Epitet teonomatic al lui Apollo, atestat într-o inscripție descoperită la Belica, lângă Sofia – Michailov IGB IV, 2022.

²⁵ Epitet toponomasatic al lui Asklepios (atestat și în variantele Keiladea, Keiladeova), semnalat în mai multe inscripții de la Daskalovo, lângă Sofia – Michailov IGB V, 5798, 5800, 5823 ș.a.

²⁶ Petrada(va), Spindea, Kledeova, Terada(va)/Teradea ș.a.

²⁷ De reținut că, potrivit mitologiei clasice grecești, Asklepios este asociat tot lui Apollo, ca fiu al acestuia.

²⁸ Miturile fundamentale antice îl prezintă pe Apollo ca frate vitreg al lui Dionyssos, divinitatea „națională” a traco-geto-dacilor (căruia îi era oficiant și sacerdotul suprem al geto-dacilor Zalmoxis – Nistorescu 2010-b), statut care pare să reflecte preexistența a două teogonii paralele și, cel puțin până în epoca homerică, concurențiale, care au fost antrenate mai apoi într-un sincretism nefinalizat. Semnalăm, în acest sens, și faptul că celebrul sanctuar de la Delphi, al cărui protector prin excelență era Apollo, îl adora în sezonul de iarnă pe Dionyssos.

²⁹ O mare parte a surselor antice insistă îndelung pe rolul dominant pe care-l joacă sacerdoțiul dionisiac (sau derivatele acestuia) în societatea traco-geto-dacică, frecvent prezentată ca având atribute teocratice.

mastica europeană³⁰ și circummediteraneană, iar în al doilea rând, cu privire explicită la localitățile desemnate prin vocabula *dava*, pentru că acestea s-au dovedit a avea, aproape fără excepție, complexe organizate de cult, unele dintre acestea evoluând în epoca clasică, post-burebistană, în temple *stricto sensu*. Vedem, așadar, verosimilă și chiar probabilă ipoteza că termenul geto-dac a derivat dintr-un același radical de substrat pretracic, indo-european (**deiwo-*)³¹, din care au derivat termenii *dios*/divinitate (greacă), *divum*/cer și *divinus*/divin (latină), *deiuo*/zeitate (panceltic), *divo*/miracol (slavonă), radical de care este legat, de altfel, în modul cel mai explicit cu putință (printr-o suită de inscripții descoperite în spațiul traco-frigian din Asia Minor), inclusiv numele celei mai importante divinități a lumii pantracice, Dionys/Dionysos.

Subliniem încă o dată, că discuția cu privire la înțelesul originar al cuvântului *dava* este departe de a fi încheiată, investigațiile pe acest subiect aflându-se abia la stadiul formulării problemei și inventarierii materialului de analizat. Într-un stadiu încă și mai incipient se află o altă problematică corolară termenului *dava*, cel puțin la fel de relevantă – în opinia noastră – în studiile de reconstituire a fondului cultural-lingvistic geto-dac ca și vocabula în sine: analiza prefixelor asociate formantului *dava* din toponimia geto-dacă și daco-romană. Este mai presus de îndoială faptul că cele aproape 50 de teme care stau la dispoziția cercetătorului³² au semnificații de sine stătătoare. Observația (deosebit de utilă din perspectiva reconstituirilor socio-demografice și politico-evenimentiale) că o parte însemnată a acestora sunt asociate unor etnonime, atestate de altfel și independent – așa cum este cazul Sacidavelor (care fac trimitere la neamul celtic al sacilor/tectosagilor), a Buridavei (legată de neamul autohton al

³⁰ În nomenclatoarele toponimice din țări precum România, Franța, Italia ș.a., frecvența determinantilor *Sân/Sfântu*, *Saint*, *Santo* ș.a.m.d. atinge și chiar depășește o zecime din total.

³¹ Brogyanyi-Lipp 1993, pg. 10 și urm., 24 și urm..

³² În „recensământul” efectuat de Sorin Olteanu sunt incluse 52 de toponime, însă trebuie să avem în vedere faptul că în câteva cazuri ne aflăm în fața unor dublete – explicite (precum în spețele celor două Sacidava și a celor două Sucidava), sau derivate (precum, probabil, în speța Arcidava/Recidiva ș.a.m.d.)

buridavensilor, poate și de formațiunea tribală protogermanică a burilor), a Aedavei (amintind de una din formațiunile tribale componente ale confederației tectosage, aiasagii), a Sindidavei (care stabilește o anumită conexiune cu neamul singilor/sigynilor dunăreni) ș.a.m.d. – constituie doar o rezolvare parțială a problemei, întrucât denumirile etno-tribale au, la rândul lor, semnificații derivând din termenii comuni de vocabular. Într-o serie deloc restrânsă de toponime din clasa davensă, trimiterile la vocabile de funcție comună sunt nemijlocite: spre exemplu, denumirea „Kumidava” poate fi lecturată ca „reședință a administrației comati-lor”, iar „Tamasidava” – ținând cont de influența terminologiei administrative elenistice asupra organizării geto-dacice – ca „așezare cu funcții vamale”³³. Desigur, cele mai multe teme de prefix din această clasă de toponime rămân să fie descifrate, sugestiile pe care le oferă materialul lingvistic de până acum (fie cel consemnat în scris de sursele antice, fie cel reconstituit prin formula comparatistă de filiație hasdeiană) nepermițând încă interpretări satisfăcătoare. Dar, chiar și după completa clarificare semantică a prefixelor din denumirile davelor, demersul analitic va fi departe de a se fi încheiat, istoriile culturale pe care le pot releva acești termeni anunțându-se de pe acum foarte generoase. Un exemplu, în acest sens, îl constituie termenul Rusidava, așezare militară de pe râul Olt, din imediata apropiere a orașului modern Drăgășani, al cărui toponim de formulă davensă este atestat – fapt pe care-l considerăm foarte semnificativ – doar pentru epoca provinciei Dacia Augusti, în al cărui sistem de *limes* era integrat castrul astfel denumit. Ceea ce ne atrage atenția asupra acestui toponim este faptul că el este construit din doi termeni reflectând curente lingvistice principale ale epocii și spațiului geografic în care era atestat: latinescul *rus*, *rusticus* (țară/teritoriu rural, sătean) și geto-dacicul *dava*. Dacă această lectură este corectă – deontologia ne cere să păstrăm și în această chestiune prudența, până la întrunirea unui probatoriu necesar și suficient –, atunci ne

³³ Această lectură este cu atât mai tentantă, cu cât Tamasidava este așezată în imediata apropiere a frontierei fortificate de nord a regatului Geției, pe drumul comercial al Siretului.

aflăm în fața unui construct (pe care nu-l bănuim cătuși de puțin a fi fost singular) ce ilustrează debutul sincretismului cultural-lingvistic daco-roman.

Bibliografie:

- Brogyanyi-Lipp 1993 Brogyanyi, Bela, Lipp, Reiner (ed.), *Comparative-Historical Linguistics – Indo-European and Fino-Ugric*, ed. John Benjamin PC, Amsterdam 1993.
- Detschew TSR Detschew, Dimiter, *Die Thrakische Sprachresten*, ed. Academia de Științe a Austriei, Viena 1976.
- Michailov IGB Michailov, Georgi I., *Inscriptiones Graecae in Bulgaria*, vol. IV, V, Sofia 1966.
- Nistorescu 2010-a Nistorescu, Laurențiu, *Criterii extrafilologice în analiza etimologică. Un patrimoniu încă neexplorat: fondul scris de cuvinte autohtone*, în *Philologica Banatica* nr. 2/2010, pg. 11-19, ed. Mirton - Societatea de Științe Filologice – Filiala Timișoara.
- Nistorescu 2010-b Nistorescu, Laurențiu, *Regalitatea arhaică. Momentul Zalmoxis*, în „*Studii de Istoria Banatului*” nr. 34/2010, ed. Universității de Vest Timișoara, pg. 5-22.
- Pârvan 1982 Pârvan, Vasile, *Getica, o protoistorie a Daciei*, ed. Meridiane, București 1982.
- Preda 1994 Preda, Constantin (coord.), *Enciclopedia Arheologiei și Istoriei Vechi a României*, vol. I A-C, ed. Enciclopedică, București 1994.
- Russu LTD Russu, I.I., *Limba traco-dacilor*, ed. Științifică, București, 1967.
- Stoyanov 2003 Stoyanov, Totko, *The getic capital at Sboryanovo: New excavation issues & research development*, în *Tracia XV*, Sofia 2003, pg. 413 – 421.
- Titus Livius Titus Livius, Găleşanu, Paul Popescu (ed), *Ab urbe condita*, ed. Meridiane, București 1976.
- Velkov 1988 Velkov, V., *Zikideva, Sykidaba dn. Veliko Târnovo?*, în *Paleoslavistika i epigrafika, Veliko Târnovo*, 1988, pp.76-82.

Webografie:

- Ptolemeu <http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazeteer/Periods/Roman/Texts/Ptolemy/home.html>, 15.09.2012
- Soldtm <http://soltdm.com/geo/arts/categs/categs.htm> , 10.12.2012

OBSERVATIONS ON THE TOPONOMASTIC COMPONENT DAVA

(Abstract)

A toponym of Geto-Dacian origin, *dava* was attested in written form over six centuries, from the age of King Burebista to the time of Emperor Justinian. It survived in several very common toponyms of the Romanian and Bulgarian languages like Deva, Plovdiv, Moldova etc. The original meaning of the term has not been clearly established yet, as the hypothesis that *dava* might mean “fortress” has several weak points. Of special interest are the prefixes of the toponyms formed with the suffix *dava*, the case of *Rusidava* being, most probably, a compound made from a Latin and a Geto-Dacian term, formed at the beginning of the Dacian-Roman linguistic synthesis.